

**ПРИЛОЖЕНИЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ПОДГОТОВКА НА СТУДЕНТА ПО
СОЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА В ЦЕНТЪР ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И
РЕСОЦИАЛИЗАЦИЯ**

Живка Христова

**APPLICATION OF THE ACADEMIC TRAINING OF THE SOCIAL PEDAGOGY
STUDENT IN A CENTER FOR REHABILITATION AND RESOCIALIZATION**

Zhivka Hristova

Abstract: The article presents some contemporary concepts about social work. The application of the academic training of the social pedagogy student is discussed in the context of the specific professional environment.

Ключови думи: social pedagogy, social work, academic training, Center for Rehabilitation and Resocialization

Като професия "социалната работа" е свързана със социалната промяна, разрешаването на проблеми на човешките взаимоотношения и развитието на способностите на хората с цел подпомагане на благоденствието на обществото като цяло, но и базирайки се на отделните проблеми на индивида.

Като методология социалната работа се базира изцяло на теориите за човешкото поведение и социалните системи. Социалната работа се осъществява при спазване на принципите за човешките права и за справедливостта, етичността и емпатията. Нейните цели са свързани с осигуряване на възможностите на отделните личности за развитие на потенциал и преодоляване на временни или по-дълготрайни неблагоприятия. В съвременната държава, социалната работа има базис от хуманитарните и поведенческите теории, станали популярни след края на 19 век, в обсега на психологията, социологията и философията. В този момент социалната работа се насочва и към удовлетворяването на човешките нужди и развитието на човешкия потенциал. Разбира се, социалната работа далеч не взаимодейства само с лица в риск или пък лица, пострадали от даден проблем, напротив – тя има за основа дейности като социално включване, спазване на права за достъп и равни възможности и други.

От методическа гледна точка, социалната работа се базира на изследвания и на оценка на практиката, включително познание за местните контекстуално специфични особености. Категорично, социалната работа черпи от теориите за човешкото развитие и поведение и от

социалните системи. Тя се занимава и с това, което пречи на човешкото същество да се социализира в дадена среда или ситуация – бариери, неравенства, несправедливост.

Наред с това, социалната работа има за призвание е призвана да реагира на сбъдването на даден социален риск или неблагоприятие за дадена група или индивид чрез интервенция. Интервенциите на социалната работа са различни – те включват както насочени към личността психосоциални процеси, така и проблеми, които социалната политика и теория могат да разрешат.

Социалната практика съдържа основни дейности като консултиране, клинична социална работа, групова работа, социално-педагогическа работа, семейна и кризисна терапия, както и усилия за подпомагане на хората да се ползват от услугите и ресурсите в общността. Интервенциите включват също така и създаване на организации и агенции, организиране на общността и ангажиране със социални и политически дейности с цел повлияване на социалната политика и икономическото развитие. Холистичният фокус на социалната работа е универсален, но приоритетите на практиката на социалната работа варират в различните страни и в различните времеви моменти в зависимост от културни, исторически и социо-икономически условия. Характерът на социалната работа се определя от конкретните демографски, икономически, психологически, интелектуални, религиозни и етнически особености на населението в конкретен исторически период. Социалната работа е приоритет на държавата – тя ръководи, контролира, администрира и опосредства ресурсите за осъществяването на тази дейност. Наред с това обаче, в социалната работа все повече се включва и бизнесът, като се осъществяват различни форми на публично-частно партньорство.

Социален проблем е условие, състояние, действие, което е нежелателно за дори и малка група от индивиди в рамките на дадена общност. Основни социални проблеми са престъпност, смърт, трафик. Други социални проблеми могат да се разглеждат като такива от определени групи от хора – например тийнейджъри, които слушат силна музика в обществен парк, очевидно не е проблем, но от някои други хора може да се счита за нежелано социално положение. Някои непушачи виждат в тютюнопушенето социално положение, което трябва да се забрани или ограничи в обществени сгради, като те стигат дотам, че издигат това действие до съществен социален проблем. Примери за аналогични социални проблеми са: извършени престъпления, насилие, злоупотреба с наркотици и проблеми, свързани с околната среда. Такива социални проблеми могат да бъдат наблюдавани на местно, регионално, национално и международно ниво. Наред с това, социалните проблеми се възприемат/тълкуват по различни начини. Публичният политически анализатор би се фокусирал в социални проблеми, свързани с бюджетните средства и тяхното разпределение от страна на държавата/правителството, докато социалният работник по-скоро би се фокусирал върху личностната причина за наличие на такива проблеми и възможностите за отстраняването им.

Интеграцията е осъществима единствено в условия на готовност от две различни

страни, т.е. само при осъзната и открита позиция на приемане, а всъщност това са различни като интерпретация и концепция социокултурни норми. Социокултурните норми са свързани с определени социални ситуации, които понякога представляват толкова силен натиск, че поведенческите модели се определят като излизатци от нормите. Социалната интеграция е състоянието на силна взаимозависимост или съгласуваност между елементите на цялото или пък на процеса, който води до това състояние. Терминът е въведен в социологията от естествените науки (биология, физика) през 19 век. Откъсването (отдръпването) на индивида от обществения живот, крайната индивидуализация (егоизмът) са само следствие от липсата на социална интеграция или кохезия на социалните групи, в които е включен индивидът. Интеграцията би могла да бъде осигурена чрез органично разделение на труда, позволяващо на различните елементи да съдействат за хармонична еволюция на обществото или чрез споделяне на общи, непротиворечиви ценности, организирани посредством културната система. Социалната интеграция се интерпретира като процес на формиране на социални системи от по-висш качествен порядък, който се извършва посредством органичното обединяване (сближаване, взаимно проникване и взаимно обогатяване) на съставящите ги подсистеми и елементи от друг качествен порядък и намира израз в засилването на взаимната зависимост помежду им, както и в намаляването на самостоятелността и независимостта им. Степента ѝ зависи от величината и интензивността на взаимната зависимост на подсистемите и елементите както помежду им, така и с формиращата се социална система, към която принадлежат. Тя е мярка (критерий) за вътрешната структурираност, цялостност, развитост на дадена социална система. Парадоксално, но социалната интеграция е невъзможна без социалната диференциация. Посредством новите отношения между подсистемите и елементите, възникващи в процеса на интеграция, се преодоляват съществуващите между тях различия. Едновременно с това, новообразуваните в резултат от интеграционния процес структури предизвикват появата на нови диференциации (различия) между подсистемите и елементите, т.е. на всеки вид и степен на интеграция съответства и определен вид и степен на социална диференциация. По вид интеграционните процеси в обществото отговарят на съществуващите типове социални системи и обществени отношения.

Социалната педагогика понякога се съотнася към социалната работа, но това твърдение е невярно или непълно. Социалната педагогика е насочена изцяло към спазване на човешките права – това е основно изискване при работата на социалните педагози и тя има за основа човешките взаимоотношения, като обаче при нея на преден план излизат и отношенията между социалния педагог и личността. Тя не е насочена толкова към подпомагане на благоденствието, колкото към оценка на възможностите и поправяне на социални недъзи и пороци на обществото, които причиняват кризи в развитието на личността. Определено, тя има по-дълъг период на въздействие от социалната работа. Социално-педагогическата дейност може да помогне, ако индивидите се нуждаят от подпомагане по отношение тяхното личностно и социално функциониране: при

преодоляване на различни кризи. Освен това, тя може да бъде полезна в някои от следните случаи:

- деца с нарушено социално функциониране;
- деца в неравностойно социално положение – без родители; отглеждани в приемни семейства, в институции; от бедни семейства; деца с психофизиологични нарушения; с различен етнически произход, в това число и емигранти и пр.;
- деца с асоциално поведение;
- деца в конфликт със закона;
- възрастни – безработни, бедни, бездомни, с психо-физиологични нарушения, пенсионери, самотни стари хора, хоспитализирани и други;
- възрастни, извършили престъпни деяния, лишени от свобода и осъдени без наказание и пр.

Социалната педагогика в случая е призвана да осъществи превенция на бъдещите проблеми, едновременно с това – да анализира причините, довели до тези проблеми, да работи за тяхното отстраняване, да съдейства за подпомагане на социализацията на детето/личността и пр.

Аз работя като социален педагог в център за възстановяване и ресоциализиране *Green Valley*. Моята работа е пряко свързана с прилагане на изученото по основи и методи на социалната работа. Съвкупността от това, което извършвам по време на работния процес, е описание на усвоеното в тази дисциплина. Социалната работа е ориентирана към клиента. Стремещт ми като социален работник е да не се допускат негативни отношения между мен и клиента. Трябва да създам интеракция помежду ни.

Работата ми се състои от няколко процеса. Те са:

- създаване на индивидуален план с методи за решаване на проблемите на клиента;
- следване на състоянието на клиента (физическо и психично);
- организиране на дейности с цел подобряване състоянието на клиента – тренинги, тестове, спортни занимания, посещение на културни мероприятия, арт занимания и др.;
- индивидуални сеанси – тези сеанси се провеждат не само в определено време, а и извънредно (при нужда на клиента).

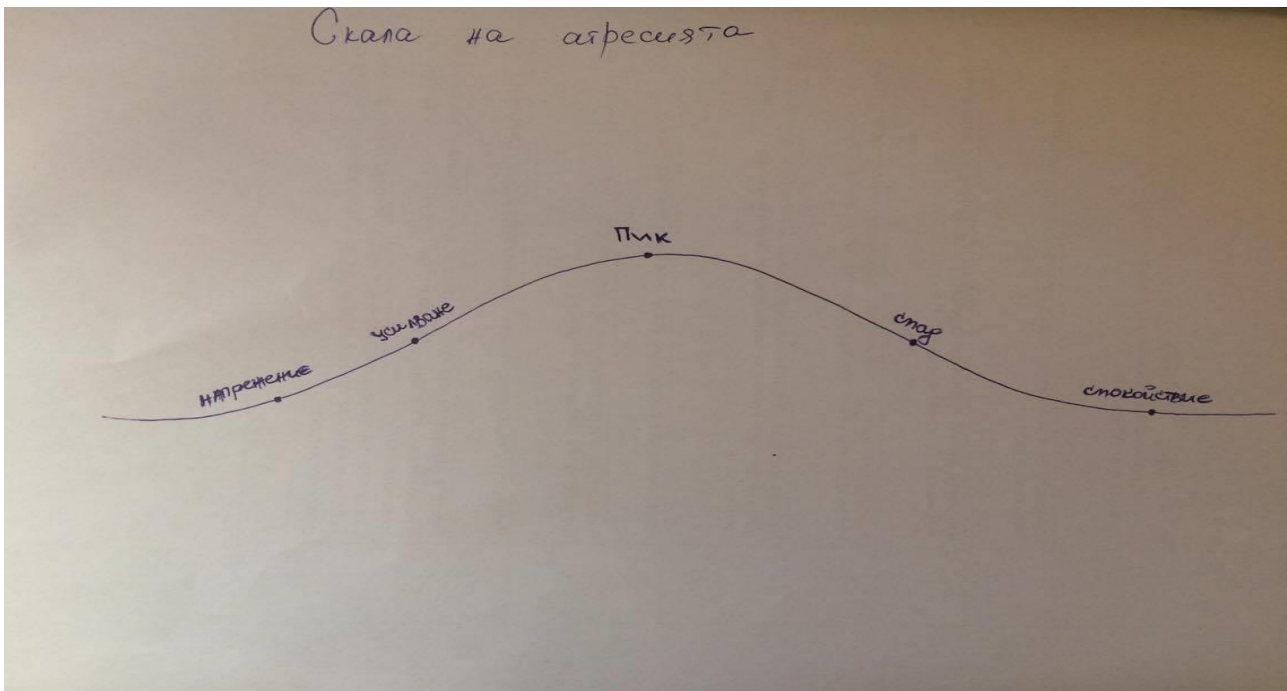
Центърът разполага със следните професионалисти – социален работник, социален педагог, психолог, арт терапевт, психиатър, невролог, психотерапевт, специален педагог, консултативен психолог, психопатолог и позитивен психолог.

Богатият ни екип от различни професионалисти дава възможност да прилагаме разнообразни терапии и методи – сензоинтегративна терапия, метод “Global training” – подпомагащ развитието на хора със специални нужди и дефицити на вниманието, музикотерапия, арт терапия, хипнотерапия, когнитивно поведенческа терапия, психотерапия, екзистенциална терапия и трансперсонална терапия.

За да бъде по-ефективна работата ни, провеждаме един път месечно интервизии, в който екипът обсъжда развитието на всеки клиент – дали той изпълнява пълноценно целите

си и дали клиентът сам открива подобрението в себе си. Обсъждаме също така нови идеи и методи, които биха допринесли за подобряване на състоянието на клиента.

Екипът ни е преминал през много обучения. През тази една година, откакто работя в центъра, участвах в две обучения. Първото е „Овластяване на агресията при хора със социални дефицити”, а второто – „Сугестопедични техники” (внушението). При обучението ми по Овластяване на агресията при хора със социални дефицити, научих колко важна е речта за хора със социални дефицити. Беше ни представена скала, която описва агресивното състояние на хора с проблеми.

На пръв поглед тази скала не изглежда впечатляваща, но когато се съпостави състоянието на клиента с поставените точки, тази скала става един много лесен начин да се разбере състоянието на клиента. При нея е обяснено как от началото на напрежението, създадено в един човек, настъпва момент, в който той не може да контролира мислите и действията си, при което може да изяви силна форма на агресия. При хората с проблеми този момент може да настъпи много по-лесно и бързо. Ние можем да прекратим това състояние единствено в началото на напрежението. По време на „Пика” е най-добре да се реагира, като клиентът се остави сам до достигане на „Спада”. При „Спада” трябва да се внимава да не се наруши личното пространство на клиента, също така да се говори с умерен тон, докато настъпи „Спокойствието”. В нашата работа тази диаграма е много полезна, защото описва състоянието на най-критичните моменти на клиента ни.

Курсът по „Сугестопедични техники” е също много полезен за моята работа. От него научих как мога да повлияя на клиента. Чрез умерен, монотонен, спокоен, бавен тон, контакт с очите, улавяне на дишането и правилни бавни последователни действия мога да внуша на клиента дадена цел.

Тези обучения помогнаха в развитието ми и подобриха метода и стила на работата ми.

Дисциплината „Основи и методи на социалната работа” съдейства за моето развитие като личност. Тя спомага за самоусъвършенстването ми, за обогатяване и стимулиране на собствените ми знания. Тези знания ми помагат да мисля креативно, да анализирам човешките състояния, действия и мислене, да помагам на хора при нужда и да прилагам знанията си в житейски ситуации и в работния процес. В процеса на обучение получих и усвоих знания, които ми помогнаха за моето професионално израстване и надградиха практическите ми знания. Чувствам се уверена от постигнатото на този етап и смятам, че моето развитие и знания са в прогрес.

Използвани източници:

1. Механджийска, Г., Е. Рангелова. Методи на социалната работа. Габрово, 2009.
2. Център за възстановяване и ресоциализиране Green Valley. <http://greenvalleybg.com/>

Живка Христова

Педагогически факултет,
Тракийски университет - Стара Загора
България
Специалност Социална педагогика, Задочна
форма на обучение, 2-ри курс

Zhivka Hristova

Faculty of Education
Trakia University - Stara Zagora
Bulgaria
Bachelor's Degree Programme in Social
Pedagogy, Part-time form of study, 2nd year

Рецензент: доц. д-р Валентина Шарланова